

ВИМОГИ ЩОДО ВМІСТУ ТОКСИЧНИХ РЕЧОВИН У СОНЯШНИКОВІЙ ОЛІЇ В УКРАЇНІ ТА ЄС

Л. С. Пелехова, С. І. Усатюк

Національний університет харчових технологій

На сьогодні Україна забезпечує близько 10 % світового виробництва соняшнику, і більше половини отриманої олії експортується за кордон. Серед основних споживачів олії вітчизняного виробництва є країни ЄС, СНГ, Азії, Близького Сходу, Іран та Китай.

У структурі експорту продукції харчової промисловості України соняшникова олія займає близько 50 %, а її виробництво є одним з пріоритетних напрямів розвитку аграрного сектору економіки. Тому для України важливим є збереження конкурентної спроможності на ринку експорту соняшникової олії серед таких країн, як Росія та Аргентина, шляхом забезпечення високої її якості та безпеки.

Якість та безпека олієжирової продукції контролюється згідно з нормативною базою галузі, проте зміни, що постійно відбуваються в технології отримання олії, методиках вимірювання її показників якості та безпеки, економіці, не знаходять своєчасного відображення в законодавчій сфері.

Вимоги щодо показників безпеки соняшникової олії в Україні встановлені ДСТУ 4492:2005 «Олія соняшникова. Технічні умови», у країнах ЄС – у CODEX STAN 210-1999 “CODEX STANDARD FOR NAMED VEGETABLE OIL”. Наведені документи мають між собою ряд розбіжностей (табл. 1, 2).

Гранично допустимі концентрації щодо вмісту заліза та міді наведені в ДСТУ 4492:2005 відрізняються від загальноприйнятих світових і являються однаковими як для очищених (рафінованих), так і для нерафінованих олій. Регламентуванням вищенаведених показників не враховано, що в процесі очищення олії частина токсичних елементів видаляється.

Таблиця 1

Допустимі рівні вмісту токсичних елементів в олії

Найменування токсичного елементу	Допустимі рівні вмісту, мг/кг, не більше		
	ДСТУ 4492:2005	CODEX STAN 210-1999	
	Соняшникова олія	Соняшникова олія нерафінована	Соняшникова олія рафінована
Свинець	0,1	0,1	
Миш'як	0,1	0,1	
Кадмій	0,05	0,05	
Ртуть	0,1	0,1	
Мідь	0,5	0,4	0,1
Залізо	5,0	5,0	1,5
Бенз(а)пірен	0,002	0,002	

Таблиця 2

Допустимі рівні вмісту пестицидів у оліях

Найменування пестициду	Допустимі рівні вмісту, мг/кг, не більше		
	ДСТУ 4492:2005	CODEX STAN 210-1999	
	Соняшникова олія	Соняшникова олія нерафінована	Соняшникова олія рафінована
Permethrin	не нормується	1	
Prochloraz	не нормується	не нормується	0,05
Glufosinate-Ammonium	не нормується	0,05	не нормується
Carbaryl	не нормується	0,1	не нормується
Clethodim	не нормується	0,1	не нормується
Hexachlor	не допустимо	не нормується	
1,2,3,4,5,6-Hexachlorocyclohexane	0,05	не нормується	
Dichlorodiphenyltrichloroethane	0,1	не нормується	

Порівняльний аналіз пестицидів, вміст яких контролюється в соняшниковій олії в Україні та країнах ЄС, виявив повну їхню розбіжність. Це можна пояснити бурхливим розвитком світового ринку пестицидів, що використовуються у сільському господарстві, та не супроводжується відповідними змінами у законодавчій базі.

У стандарті CODEX STAN 210-1999 регламентується вміст у соняшниковій олії таких харчових добавок синтетичного походження: аскорбіл пальмітат, аскорбіл стеарат, альфа-токоферол, синтетичний гамма-токоферол, синтетичний дельта-токоферол, суміші токоферолів, пропілгалат, трет-бутиловий гідрохінон (TBHQ), бутильований гідроксианізол (БГА), бутильований гідрокситолуол (ВНТ), будь-яка комбінація галатів, ВНА і ВНТ і/або TBHQ, діаурил тіодіпропіонат), які виявляють антиоксидантні властивості, синергістів антиоксидантів (лимонна кислота, цитрати натрію, ізопропілові цитрати, цитрати і жирні кислоти ефірів гліцерину) та піногасників (полідиметилсилоксан).

У зв'язку зі вступом України в ЄС та створення зони вільної торгівлі розбіжності у регламентувальних вимогах можуть негативно впливати на експортний ринок соняшникової олії та мати негативні наслідки не тільки для продовольчого ринку України, а й її економіки в цілому.

З метою уникнення небажаних наслідків у сфері торгових відносин необхідно привести Законодавчу базу України у відповідність з вимогами ЄС, здійснити своєчасне оновлення відповідної нормативної документації, проводити постійний контроль показників безпеки експортної соняшникової олії, впровадити на підприємствах галузі сучасні системи контролю якості вхідної сировини і готової продукції, розробити нові або вдосконалити існуючі методики контролю визначення показників якості та безпеки у рослинних оліях, впровадити систему управління безпекою харчових продуктів на основі принципів НАССР, що, в свою чергу, дозволить утримувати лідируючі позиції на світовому ринку рослинних олій.